

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. gegužės 31 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – Jurisdikcija – Specialioji jurisdikcija – 8 straipsnio 3 punktas – Priešieškinis, susijęs arba nesusijęs su sutartimi ar faktu, kuriais grindžiamas pagrindinis ieškinys“

Byloje C-306/17

dėl *Tatabányai Törvényszék* (Tatabanijos bendrasis teismas, Vengrija) 2017 m. gegužės 17 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. gegužės 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Éva Nothartová

prieš

Sámson József Boldizsár

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. Malenovský, teisėjai M. Safjan (pranešėjas) ir D. Šváby,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ir P. Lacerda,
- Europos Komisijos, atstovaujamos K. Talabér-Ritz ir M. Heller,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 8 straipsnio 3 punkto išaiškinimo.
- 2 Šis ieškinys pateiktas nagrinėjant Ěva Nothartová ir Sámson József Boldizsár ginčą dėl Ěva Nothartová teisės į atvaizdą ir fonogramą įtariamo pažeidimo; dėl šio ieškinio Sámson József Boldizsár pateikė priešieškinį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Remiantis Reglamento Nr. 1215/2012 4 konstatuojamąja dalimi teigtina, kad siekiant gero vidaus rinkos veikimo šiuo reglamentu priimamos „nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą“.
- 4 Šio reglamento 15 ir 16 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
 - „15) Jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl visada turėtų galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. Juridinio asmens buveinės vieta turi būti apibrėžta autonomiškai, siekiant didesnio bendrų taisyklių skaidrumo ir norint išvengti jurisdikcijų kolizijos.
 - 16) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. Tai ypač svarbu sprendžiant ginčus, susijusius su nesutartinėmis prievolėmis, kylančiomis iš privatumo ir asmeninių teisių, įskaitant šmeižtą, pažeidimų.“
- 5 Jurisdikcijos taisyklės išdėstytos minėto reglamento II skyriuje.
- 6 To reglamento II skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ esančio 4 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“
- 7 Minėtame Reglamento Nr. 1215/2012 1 skirsnyje esančio 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

8 To reglamento II skyriaus 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“ esančio 7 straipsnio 2 punkte numatyta:

„Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas:

<...>

2) bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismuose.“

9 Pagal to reglamento tame pačiame 2 skirsnyje esančio 8 straipsnio 3 punktą „asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys taip pat gali būti pareikštas <...> [jeigu] priešiškinis susijęs su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais buvo grindžiamas pagrindinis ieškinys, – teisme, kuriame nagrinėjamas pagrindinis ieškinys.“

Vengrijos teisė

10 *Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (1952 m. Įstatymas Nr. III, kuriuo nustatomas Civilinio proceso kodeksas) 147 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Iki teismo posėdžio, po kurio priimamas pirmosios instancijos teismo sprendimas, pabaigos atsakovas gali pareikšti priešiškinį ieškovui, jeigu teisė, kuria reikšdamas priešiškinį ketina pasinaudoti atsakovas, kyla iš to paties teisinio santykio kaip ir ieškovo ieškinys arba yra su juo susijusi arba jeigu priešiškinyje išdėstyti reikalavimus galima kompensuoti ieškovo ieškinyje pareikštais reikalavimais <...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

11 Remdamasi Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalimi, E. Nothartová, kuri yra Slovakijoje gyvenanti Slovakijos pilietė, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme *Tatabányai Törvényszék* (Tatabanijos bendrasis teismas, Vengrija) pareiškė ieškinį S. J. Boldizsár, kuris yra Vengrijoje nuolat gyvenantis Vengrijos pilietis, kuriame prašo konstatuoti, kad buvo pažeistos jos teisės į atvaizdą ir teisė į fonogramą. Ieškovė pagrindinėje byloje teigia, kad atsakovas fotografavo ir filmavo be jos žinios, o vėliau šią medžiagą įtraukė į internete, būtent *YouTube*, išplatintą vaizdo medžiagą.

12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme atsakovas pagrindinėje byloje pateikė priešiškinį dėl žalos atlyginimo dėl to, kad, pirma, pagrindinis ieškinys varžo jo intelektualinės kūrybos sklaidą per *YouTube*, antra, ieškovė pagrindinėje byloje ieškinį pareiškė klaidingai panaudojusi jo tėvo vardą ir pavardę ir taip pažeidė jo teisę į vardą ir teisę į pagarbą mirusiems asmenims ir, trečia, ieškovė pagrindinėje byloje nurodė jo transporto priemonės registracijos numerį ir taip pažeidė „teisę į transporto priemonės tapatybę“.

13 Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, atsakovo pagrindinėje byloje pateiktas priešiškinis nesusijęs su faktu, kuriuo grindžiamas pagrindinis ieškinys, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktą.

14 Todėl tas teismas mano, kad nors Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktas yra vienintelė priešiškiniams taikoma nuostata, jis neturi jurisdikcijos nagrinėti atsakovo pagrindinėje byloje pateikto priešiškinio, nes jis nesusijęs su faktu, kuriuo grindžiamas pagrindinis ieškinys.

- 15 Jeigu, atvirksčiai, Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktą taikomas tik priešpriešiniams ieškiniams, kurie susiję su sutartimi ar faktu, kuriuo grindžiamas pagrindinis ieškinys, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, remiantis to reglamento 7 straipsnio 2 punktu, vis dėlto turėtų jurisdikciją priimti sprendimą dėl atsakovo pagrindinėje byloje pateikto priešieškinių.
- 16 Šiomis aplinkybėmis *Tatabányai Törvényszék* (Tatabanijos bendrasis teismas, Vengrija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:
- „Ar tuo atveju, kai priešieškinių susijęs su kita sutartimi arba faktais nei tie, kuriais grindžiamas pagrindinis ieškinys,
- a) siekiant nustatyti jurisdikciją nagrinėti priešieškinių turintį teismą taikomas tik [Reglamento Nr. 1215/2012] 8 straipsnio 3 punktą, nes tik šioje nuostatoje kalbama apie priešieškinių, ar
- b) [Reglamento Nr. 1215/2012] 8 straipsnio 3 punkte kalbama tik apie priešieškinių, susijusių su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais buvo grindžiamas pagrindinis ieškinys, todėl jis negali būti taikomas priešieškiniams, kurie nesusiję su šia sutartimi ar faktais, ir dėl šios priežasties galima remiantis kitomis [Reglamento Nr. 1215/2012] taisyklėmis dėl jurisdikcijos nustatyti, kad jurisdikciją nagrinėti ieškinių turintis teismas taip pat turi jurisdikciją nagrinėti priešieškinių?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 17 Klausimu, sudarytu iš dviejų dalių, kurias reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 1215/2012 8 straipsnio 3 punktą turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas (išskyrus bet kokią kitą šiame reglamente nustatytą specialiosios jurisdikcijos taisyklę) tuo atveju, kai į teismą, kuris turi jurisdikciją nagrinėti ieškinių dėl ieškovo asmens teisių pažeidimo, nes jis buvo fotografuojamas ir filmuojamas be jo žinios, atsakovas kreipiasi su priešieškiniu dėl žalos atlyginimo remdamasis ieškovo deliktine ar kvazideliktine atsakomybe, būtent dėl jo intelektualinės kūrybos, kuri yra pagrindinio ieškinių dalykas, ribojimo.
- 18 Visų pirma reikia priminti, kad atsižvelgiant į tai, jog Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte ir 8 straipsnio 3 punkte iš esmės pakartoti 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 5 straipsnio 3 punktą ir 6 straipsnio 3 punktą, Teisingumo Teismo pateiktas pastarojo reglamento nuostatų, o dar anksčiau 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos, aiškinimas galioja lygiavertėmis Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatomis (pagal analogiją žr. 2017 m. birželio 15 d. Sprendimo *Kareda*, C-249/16, EU:C:2017:472, 27 punktą; 2017 m. spalio 17 d. Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan*, C-194/16, EU:C:2017:766, 24 punktą ir 2018 m. sausio 31 d. Sprendimo *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, 36 punktą).
- 19 Pagal Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio 1 dalį valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose. Šio reglamento 5 straipsnio 1 dalyje numatytos šios bendrosios jurisdikcijos taisyklės išimtys, kurios išdėstytos šio reglamento II skyriaus 2–7 skirsniuose.
- 20 Šiuo klausimu, remiantis Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamąja dalimi, pažymėtina, kad jurisdikcija nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.

- 21 Taip siekiant išvengti prieštaringų teismų sprendimų, Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punkte atsakovui suteikiama teisė teisme, kuriame nagrinėjamas pagrindinis ieškinys, pateikti priešieškinį, susijusį su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais grindžiamas pagrindinis ieškinys.
- 22 Būtent siekiant gero teisingumo vykdymo specialioji jurisdikcija nagrinėti priešieškinį suteikia šalims galimybę išnagrinėti visus tarpusavio reikalavimus, kurių pagrindas tas pats, vykstant tam pačiam procesui tame pačiame teisme. Taip išvengiama daug perteklinių procesų (2016 m. spalio 12 d. Sprendimo *Kostanjevec*, C-185/15, EU:C:2016:763, 37 punktą).
- 23 Atsižvelgiant į šią tikslą, tuo atveju, kai į teismą kreiptasi su viena ar keliomis priešieškiniu forma pateiktomis pretenzijoms, teismas turi įvertinti, kiek šių pretenzijų ir pagrindinio ieškinio pagrindas yra bendras, todėl joms taikomas Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktas.
- 24 Tuo tikslu pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybėmis teismas turės, be kita ko, patikrinti, ar priešieškiniu dėl žalos atlyginimo, grindžiamo tuo, kad ieškovė pagrindinėje byloje galbūt apribojo atsakovo pagrindinėje byloje intelektinę kūrybą, nagrinėjamas nereikalauja teismo vertinti aplinkybių, kuriomis ieškovė pagrindinėje byloje grindžia savo reikalavimus, teisėtumo ar neteisėtumo, nes intelektinė kūryba, kuria, kaip teigia atsakovas pagrindinėje byloje, jam trukdoma naudotis, yra tai, ką ieškovė pagrindinėje byloje laiko jos teisės į atvaizdą pažeidimo pagrindu.
- 25 Jeigu yra poreikis atlikti tokį vertinimą, Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad juo minėtam teismui suteikiama jurisdikcija priimti sprendimą dėl atsakovo pagrindinėje byloje pareikšto priešieškiniu.
- 26 Tokiu atveju reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punkte numatyta specialioji jurisdikcija nėra išimtinė, palyginti su kitomis tame reglamente nustatytomis jurisdikcijos taisyklėmis. Ji yra fakultatyvi ne tik palyginti su pagrindinėje byloje taikoma šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta bendrosios jurisdikcijos taisykle, bet ir su kitomis tame reglamente nustatytomis specialiosios jurisdikcijos taisyklėmis.
- 27 Kaip pažymėjo Europos Komisija rašytinėse pastabose, specialiosios jurisdikcijos taisyklių neišimtinumas ir fakultatyvumas kyla ne tik iš Reglamento Nr. 1215/2012 tikslų ir sandaros, bet ir iš pačios jo 8 straipsnio 3 punkto formuluotės, kurioje nurodyta tai, kad asmeniui ieškinys „taip pat“ gali būti pareikštas pagal šią nuostatą, o ne tai, kad išimtinai pagal ją.
- 28 Beje, remiantis suformuota jurisprudencija dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo su pakeitimais ir dėl Reglamento Nr. 44/2001, kuri taip pat turi reikšmės aiškinant Reglamentą Nr. 1215/2012, darytina išvada, kad šio reglamento tikslas yra ne suvienodinti visas valstybių narių proceso taisykles, o reguliuoti teismų jurisdikcijos sprendžiant civilines ir komercines bylas klausimą šioms valstybėms bendraujant ir palengvinti teismų sprendimų vykdymą (2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, 37 punktą). Kadangi šiame reglamente nenustatytos sąlygos, kuriomis teismas, kurio tarptautinė jurisdikcija nustatyta pagal šį reglamentą, gali ar privalo kartu nagrinėti įvairius abiejų šalių prašymus, šioms sąlygoms taikomas valstybių narių procesinio savarankiškumo principas (pagal analogiją žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *G*, C-292/10, EU:C:2012:142, 45 punktą).
- 29 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 8 straipsnio 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis neišimtinai taikomas tuo atveju, kai į teismą, kuris turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl ieškovo asmens teisių pažeidimo, nes jis buvo fotografuojamas ir filmuojamas be jo žinios, atsakovas kreipiasi su priešieškiniu dėl žalos atlyginimo remdamasis ieškovo deliktine ar kvazideliktine atsakomybe, būtent dėl jo intelektinės kūrybos, kuri yra pagrindinio ieškinio dalykas, ribojimo, jeigu nagrinėdamas šį priešieškinį tas teismas turi vertinti aplinkybių, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimus, teisėtumą ar neteisėtumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 8 straipsnio 3 punktą turi būti aiškinamas taip, kad jis neišimtinais taikomas tuo atveju, kai į teismą, kuris turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl ieškovo asmens teisių pažeidimo, nes jis buvo fotografuojamas ir filmuojamas be jo žinios, atsakovas kreipiasi su priešieškiniu dėl žalos atlyginimo remdamasis ieškovo deliktine ar kvazideliktine atsakomybe, būtent dėl jo intelektualinės kūrybos, kuri yra pagrindinio ieškinio dalykas, ribojimo, jeigu nagrinėdamas šį priešieškinį tas teismas turi vertinti aplinkybių, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimus, teisėtumą ar neteisėtumą.

Parašai.